

Chefsjustitieombudsmannen
Erik Nymansson

Kritik mot Skatteverkets passiva handläggning av ett bouppteckningsärende. Även uttalanden om myndighetens handläggning generellt i sådana ärenden

Beslutet i korthet: I ett bouppteckningsärende hos Skatteverket fanns det inte någon registrerad bouppteckning, trots att det hade gått drygt tre och ett halvt år sedan dödsfallet. ChefsJO kritiserar myndigheten för den passiva handläggningen.

ChefsJO har tidigare riktat kritik mot Skatteverket för att kötiden, dvs. tiden från det att en bouppteckning kommer in till dess att ärendet tilldelas en handläggare, är alltför lång. ChefsJO anser att kötiden fortfarande är för lång och understryker vikten av att myndighetens arbete för att nå kortare handläggningstider fortsätter och att uppföljning och utvärdering sker kontinuerligt.

Vid tidigare granskningar har chefsJO funnit att Skatteverket sällan vidtagit några effektiva åtgärder om en bouppteckning inte kommer in och uppmanat myndigheten att se över sina rutiner. Trots att det har gått nästan två år har myndigheten inte gått i mål med översynen av rutinerna. ChefsJO finner detta anmärkningsvärt och uttalar att det är angeläget att Skatteverket så snart som möjligt genomför de ändringar som behövs för att effektivisera arbetet med att få in bouppteckningar.

Bakgrund

Jag har i ett beslut den 20 november 2023 kritiserat Skatteverket för långa handläggningstider i ärenden om registrering av bouppteckning (se JO 2023 s. 340, dnr 120-2023 m.fl.). Vid det tillfället uppgick kötiden (tiden från det att en bouppteckning kommer in till dess att ärendet tilldelas en handläggare) till 13 veckor.

I ett något senare beslut den 31 januari 2024 riktade jag kritik mot Skatteverkets passiva handläggning av ett bouppteckningsärende i vilket ingen bouppteckning kommit in (se JO 2024 s. 304, dnr 998-2023).

Därefter genomförde jag den 29 och 30 maj 2024 en inspektion av Skatteverket, bouppteckningssektionen i Visby (se JO 2024 s. 312, dnr 4070-2024). Under inspektionen granskades ärenden om registrering av bouppteckning. I protokollet från inspektionen uttalade jag att kötiden, som vid det tillfället uppgick till 6,1 veckor, var alltför lång. Beträffande ärenden där ingen

bouppteckning hade kommit in konstaterade jag att handläggningen var mycket passiv och handläggningstiderna var mycket långa.

Anmälan

I en anmälan till JO klagade AA på Skatteverkets handläggning av ett ärende om registrering av bouppteckning. Han anförde bl.a. att Skatteverket hade beslutat att inte registrera en ingiven bouppteckning, men därefter inte vidtagit någon annan åtgärd än att skicka ett brev till den avlidnes adress.

Utredning

JO tog del av bl.a. händelseloggar i ärendet hos Skatteverket. På begäran av JO har Skatteverket yttrat sig över anmälan och vidgått vissa brister vid handläggningen. Myndigheten har även svarat på ett antal frågor om handläggningen generellt av ärenden om registrering av bouppteckning. AA fick tillfälle att kommentera Skatteverkets svar.

Rättslig reglering

Enligt 20 kap. 9 § ärvdabalken, ÄB, ska Skatteverket se till att bouppteckning, när sådan krävs, förrättas och ges in inom föreskriven tid. Om det har försummats får Skatteverket vid vite förelägga viss tid eller, där bouppteckning inte skett, förordna en lämplig person att föranstalta om det.

Av samma bestämmelse framgår att Skatteverket ska registrera bouppteckningen och förse den med bevis om detta. Registrering får dock inte ske om det inte framgår att vid bouppteckningen har gått till på det sätt som sägs i det aktuella kapitlet.

Bedömning

Handläggningen av det aktuella bouppteckningsärendet

Skatteverket har i sitt yttrande till JO i december 2025 redogjort för sin handläggning av de aktuella bouppteckningsärendena enligt i huvudsak följande. En bouppteckning efter en person, som avled i april 2022, gavs in till Skatteverket i juli 2022. Myndigheten beslutade i oktober 2022 att inte registrera bouppteckningen. I november 2022 skickade Skatteverket en påminnelse till dödsboet angående bouppteckning, som kom i retur. Därefter har inga ytterligare handläggningsåtgärder vidtagits.

Vid tiden för Skatteverkets yttrande till JO hade alltså inte någon bouppteckning för den avlidne registrerats trots att det hade gått drygt tre och ett halvt år sedan dödsfallet. Myndigheten har under tre års tid inte vidtagit någon åtgärd för att se till att en bouppteckning ges in.

Som Skatteverket själv har anförat borde myndigheten lämpligen ha kontaktat ingivaren av den bouppteckning som inte registrerades eller den person som i samtal med myndigheten uppgav sig vara i kontakt med familjen till den avlidne angående bouppteckning. Skatteverket borde även ha övervägt de

möjligheter som står till buds enligt 20 kap. 9 § ÄB att besluta om vitesföreläggande eller utse en särskild förordnad bouppteckningsförrättare. Myndigheten förtjänar kritik för sin passiva handläggning.

Skatteverket har förklarat att på grund av höga ärendebalanser har handläggning av inkomna bouppteckningar prioriterats framför arbete med påminnelser i ärenden där en inkommen bouppteckning inte har gått att registrera. Enligt myndigheten har det dock under 2025 startats upp ett påminnelseteam där arbetssättet är att i närtid fånga upp de ärenden där en ingiven bouppteckning inte kan registreras. Jag återkommer nedan till behovet av att effektivisera arbetet med att få in bouppteckningar.

Kötiden i bouppteckningsärenden

Skatteverket har i sitt yttrande till JO redogjort för att bouppteckningar som kommer in till myndigheten numera hanteras i två spår och att kötiden i november 2025 var cirka fyra veckor för enklare ärenden och cirka sju veckor för mer komplexa ärenden. Situationen verkar dock tyvärr ha försämrats sedan november 2025. Nu anges på Skatteverkets webbplats att kötiden för bouppteckningar är cirka tio veckor. Jag kan konstatera att en kötid om såväl sju som tio veckor är alltför lång.

Skatteverket har förklarat att myndigheten genomfört och planerar övertidsinsatser och rekryterar bouppteckningshandläggare i syfte att minska kötiden. Även om det är positivt att myndigheten fortsätter att aktivt arbeta för att korta kötiderna, är det oroande att utvecklingen verkar gå åt fel håll. Det är viktigt att Skatteverkets arbete för att nå kortare handläggningstider fortsätter och att uppföljning och utvärdering sker kontinuerligt.

Handläggningen av ärenden där ingen bouppteckning kommer in

När det gäller ärenden där ingen bouppteckning kommer in fann jag i mitt beslut i januari 2024 att Skatteverkets rutiner i praktiken innebär att de flesta ärendena nedprioriterades redan efter att vanlig delgivning hade misslyckats. Jag påtalade att Skatteverket inte hade uttömt de möjligheter som finns enligt 20 kap. 9 § ÄB för att få till stånd att en bouppteckning förrättas och ges in och uppmanade myndigheten att se över sina rutiner. (Se JO 2024 s. 304.)

Vid min inspektion av Skatteverket i maj 2024 konstaterade jag på nytt att myndigheten sällan vidtog några effektiva åtgärder om en bouppteckning inte kommer in utan i stället nedprioriterade ärendet. Jag uttalade att hanteringen var djupt otillfredsställande och i strid med 9 § förvaltningslagen (2017:900). (Se JO 2024 s. 312.)

Även Riksrevisionen har i en granskningsrapport i september 2025 påtalat att Skatteverkets arbete med att få in bouppteckningar som inte lämnas in självmant har brister (se RiR 2025:23).

Skatteverkets representanter uppgav redan vid min inspektion att det pågick en översyn av rutinerna för stämmningsmannadelgivning, bouppteckningsförrättare och nedprioriterade ärenden. På fråga från JO om vad som har hänt sedan dess har Skatteverket nu redogjort för att det pågår en översyn av arbetssätt och hantering av nya och äldre ärenden. Enligt Skatteverket nedprioriteras numera endast ärenden där den avlidne var under 16 år, men hanteringen av dessa ärenden innefattas i den nämnda översynen.

Trots att det vid tiden för Skatteverkets yttrande till JO i detta ärende hade gått nästan två år sedan jag första gången påtalade brister vid handläggningen av aktuella ärenden hade myndigheten inte gått i mål med sin översyn av rutinerna på området. Det är anmärkningsvärt att myndigheten inte har lyckats med detta. Det är angeläget att Skatteverket så snart som möjligt genomför de ändringar som behövs för att effektivisera arbetet med att få in bouppteckningar.

Ärendet avslutas.

Beslutet har fattats av chefsJO Erik Nymansson. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättssakkunniga Lovisa Danielsson har föredragit ärendet och byråchefen Dan Johansson har deltagit i beredningen.